

SBURATORUL *Literar*

REVISTA-SAPTAMANALA

SUMARUL No. 39

E. Lovinescu	Figurine
Victor Eftimiu	Vulturul
I. Valerian	Facili în noapte
Camil Baltasar	Tragedii mele din sanatoriu
Gh. Brdescu	Oficiale saxonice
Hortensia Papadat-Bengescu	Coana moșă
G. Rotied	Eu știu că ești mai bună
Vladimir Streinu	Toamnă
B. Fundoianu	Personalitatea
Alexandra Bileiureanu	Morți

Cronica Artistică: VICTOR ION POPA.

Cronica Dramatică: F. ADERCA.

Însemnări Literare.

30

SBURATORUL LITERAR

Revistă Literară, Artistică și Culturală

Prețul unui număr

LEI 2.—

Abonamente: pentru un an Lei 120.—

. 1/2 . . . 60.—

Abonamente se primesc la:

Administrația Revistei „Sburătorul Literar“

BUCUREȘTI

STRADA SMÂRDAN, 4

și la librăria „Mercur“, București, Calea Victoriei, 27

Deasemenea se pot face Abonamente prin corespondență,
trimițându-se costul respectiv prin mandat poștal.
la Administrația Revistei.

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa
d-lui E. Lovinescu, Strada Câmpineanu, 40.

A APĂRUT:

„DIN LUMEA ISLAMULUI“

TURCIA

JUNILOR

TURCI

de **N. BATZARIA**

Cu o prefață de **N. IORGA**

LEI 24.—

De vânzare la toate librăriile din capitală și provincie

SBURĂTORUL LITERAR

REVISTA LITERARA, ARTISTICA ȘI CULTURALA

DIRECTOR: E. LOVINESCU

FIGURINE

Bacovia

Simplă atitudine de cele mai multe ori, izolarea poate fi totuși și o reacțiune necesară împotriva marelor curente de opinie publică, determinate de spiritul gregar. Înălăturând deci exagerarea, trebuie să considerăm în fiecare caz special elementul de diferențiere și de progres. În acest sens, bisericuțele literare sunt protestări legitime în contra nedreptăților colective: ca de obicei remediul unei nedreptăți stă într'o nedreptate în sens contrariu. Din jocul lor seismic, violent și inegal, se precipită astfel linia de puncte luminoase a adevărului în sfârșit stabilizat.

O privire mai înțelegătoare a ritmului literar ne îndeamnă deci la indulgență. Împotriva convenționalului oficial și aproape unanim, e necesară și secesiunea voluntară. Trebuie să fim răzbunați de Radu Cosmin. Alături de catedralele impunătoare ale geniului banal sau numai comun, admitem ca ceva logic și bisericuțele dintr'un lemn ale geniilor solitare. Și, deși iconițele singuratice nu se deosebesc uneori cu nimic de icoanele populare, se cuvine să prețuim gestul care adoră ce nu s'a mai adorat ca pe un gest de echilibru și de progres posibil.

* * *

În literatura noastră cu puține catedrale autentice, e firesc deci să avem și bisericuțe, în care se slujește, în fața stranelor goale, numai din satisfacția izolării. Singularizarea acordă merite incontestabile; ironizând-o, îi suportăm încă prestigiul. Recunoaștem fără voe în orice cult ermetic existența unor elemente ce ne scapă sau ne depășesc.

Profund necunoscută de mulțime, poezia d-lui Bacovia este o astfel de bisericuță dintr'un lemn, în care oficiază câțiva

publiciști, de altfel, dificili. Devenind un criteriu de selectare, „cultul bacovian” acordă astăzi un blazon estetic căutat; în ziua când cercul se va lărgi, descoperitorii îl vor dezerta poate cei din-tăiu. Fără a tăgădui din principiu sinceritatea oricărei atitudini estetice, critica trebuie să țină seamă de factorul voinții și apoi de contagiunea ce intră în formația micelor secte literare. Sensibilitatea consonantă a unora se asociază repede cu snobismul altora; bucuria inițierii și a izolării provoacă în toți un sentiment de superioritate agresivă.

* * *

D. Bacovia a adus totuși o notă originală. N'a creat, desigur, poezia de atmosferă; întrebându-l-o cu excluderea oricărui alt element poetic, s'a confundat însă cu ea. Există o atmosferă bacoviană: o atmosferă de copleșitoare dezo-lare, de toamnă cu ploi putrede, cu arbori cangrenați, limi-tată într'un peisagiu de mahala de oraș provincial, între cimitir și abator, cu căsuțele cinchite în noroae eterne, cu grădina pu-blică răvășită, cu melancolia caterincilor și bucuria panora-melor, în care „princese oftează mecanic în racle de sticlă”; și în această atmosferă de plumb, o stare sufletească identică: o abrutizare de alcool, o dezorganizare sufletească totală prin gândul morții și al neantului, un vag sentimentalism banal, în tonul caterincilor, și macabru, în tonul păpușelor de ceară ce se topesc, o descompunere a ființei organice reduse la mișcări silnice și halucinate, într'un cuvânt, o anulare a vieții nu numai în formele ei spirituale ci și animale. Poezia d-lui Bacovia este deci expresia unei nevroze. Prin concordanța peisagiului interior cu cel exterior, impresionează în ansamblu; nu reține totuși prin niciun fel de amănunt. Nicăeri nu se pune mai tul-burătoare problema „poeziei de atmosferă” decât la d. Bacovia. Cele două note stridente ale cocoșului de pe casă, în mijlocul unei nopți sinistre de toamnă, creiază cu siguranță o „atmos-feră”; nu formează totuși o muzică. Arta poetică a d-lui Bacovia este tot atât de elementară ca și cântecul cocoșului metalic; ea se reduce la câteva note de o sumbră simplitate. Atmosfera iese din limitarea senzațiilor, a imaginilor, a expresiei poetice și din repetiția lor monotonă și indefinită. Obsesia dă chiar im-presia unei intensități și profunzimi, la care spiritele vaste și mobile nu ajung. Poezia se reduce astfel nu numai la un ni-hilism intelectual ci și la unul estetic: emoțiunea ei rudimen-tară nu are nici o legătură cu arta. Ii recunoaștem sinceri-

tatea, îi recunoaştem chiar un fel de profunzime lugubră de fântâna părăsită; nu-i recunoaştem însă nici-o valoare estetică. Cultul bacovian nu poate fi privit deci decât ca o reacţiune împotriva unei literaturi saturate de estetism, prin jocul cunoscut al saşietăţii ce împinge pe rafinaţi spre primitivism. Imense platitudini ca:

*In faşa ta sunt cel mai laş —
Imensitate, veşnicie, —
Iubesc o fată din oraş,
Învăţă-mă filozofie.*

*Imensitate, veşnicie,
Pe când eu tremur în delir,
Cu ce supremă ironie
Arăţi în fund un cimitir.*

sunt considerate astfel ca modele literare, din oboseala câtorva publicişti ce nu mai disting calitatea emoţiilor, sau din snobismul celor mai mulţi.

E. LOVINESCU.

VULTURUL

*Vulturul m'a muşcat de mână când l-am încătuşat
Dar s'a 'nvăţat cu mine şi stă-legat în curte;
Un câine l-a umplut de purici, pisica l-a scuipat.
Îi place viaţa nouă... În grohăituri scurte
Mănâncă mult... i-e lene... începe să se'ngraşe.*

*În ochii mici şi roşii zadarnic caut cerul;
Aripa-i i-e greoaie, privirile-i sânt laşe,
Vulturul-şi pierde zilnic simbolul şi misterul.*

*Gămile trec calme, cotidiene, proaste,
Pe lângă el. Vulturul ia graţii de păun:
Imperial se uită la păsăreasca oaste,
Deşi numai cu porcul se simte frate bun...*

*Îl oboseşte bolta de-atâtea ori brăzdată
De nu-şi înalţă-ochii spre cerul azurat?
Vulturul nu-şi ridică privirea niciodată
Căci a lăsat-o veşnic spre stârvul căutat.*

*Acuma, plouă 'n curte şi curtea-i o băltoacă.
Cu ghiara 'ncătuşată — sinistru epitaф
E fericit vulturul... s'alintă şi se joacă
În ploaia care-l spală de purici şi de praf...*

VICTOR EFTIMIU

FĂCLII ÎN NOAPTE...

Cu ochii mari străbat,
În noaptea vremii,
Noianul lumilor încenușate...
Înainte și în urmă
Scurmă
Întunericul cu ghiare de tăcere...

Din loc în loc,
Răsar făclii,
De-alungul unei părții cenușii.,
Mușcând cu dinți de flacări
Bulboane de 'ntuneric
Din trupul ne 'nțelesului adânc...

Cărarea se întinde 'n spații,
atârnată
Ca o punte peste-o apă 'ntunecată...
Și câte-odată de prea mult drum
abisul nu o mai susține,
Și-adoarme obosită 'n mine...

Făcliile împing mereu
Fluida cale a gândirei...,
Agrafe de lumină,
Infipite 'n faldul nemuririi
De umbrele care-au trecut printre ruini,
Ducând făclia geniului în mâini...

Dar noaptea cade tot mai tare
Și torțele apar mai rare...
Din vatra celor depărtate
N'ajunge până la mine,
Prin colbul de decenii,
Decât clipitul unor vagi vedenii...

Ingenuchiât la marginea de drum
Încerc,

Din lemnul unui trunchiu găsit,
Să'mplânt o nouă torță 'n înfinit...
Dar noaptea mă absoarbe'n golul ei,
Și eu mă'ngrop
Parodiind doar gestul unui vechiu ciclop...

Noapte și tăcere...
Văd umbra timpului stingher,
Mătăhălind pe-orbita din neant,
Și ca un paraclisier
Intârziat în catedrală,
El suflă 'n fiecare torță
Mut ...,
Și 'n urma lui coboară 'n ploi de întuneric
Imensa liniște de la 'nceput.

I. VALERIAN.

TRAGEDII MICI DIN SANATORIU...

*Primăvara în sanatoriu a venit
Ca o țigancă vicleană ce 'ndeamnă:
„Vino, în cămara trupului, am pârguit
Și-am pus să se usuce gutui din astă toamnă.*

*Dacă trupul tău firav a găzduit,
Doruri multe-fiindcă iarna a fost rea,
Vino, din toamna trecută am păstrat
Must înflorit-roșiatec-și bucuroasă voi fi de-i bea...”*

*Primăvara a venit în sanatoriu-primejdioasă,
Fiindcă trupurile simt că mai au sânge puțin,
Și vor îmbrățișa țigancă, cu ochii de soare fierbinte,
Până își vor simți sufletul șerpuit de ameteală și venin...*

*Primăvara a venit în sanatoriu-atât de dorită,
Incât la soarele ei s'a întins mulțumit
Un bolnav-și s'a 'ndopat așa de mult cu aur de soare cald,
Că'n ziua ceia, chiar, i s'a pus lumânarea pe piept-și-a fost*
[jelit...

CAMIL BALTAZAR

OFICIALE CAZONE

ROMÂNIA

No. 6589

1. VI. 1921

Corpul X de Armată
Div. 1 Infanterie
Brigada 2-a
Regimentul A.

Regimentul A. Infanterie
către
Corpul X de Armată

Urgent

Am onoare a vă raporta că luând comanda regimentului am constatat că șasesprezece cai sunt bolnavi de răe. Nu avem medic veterinar, nici grajd de izolare și ne lipsesc căpestrele și conovățul pentru a scoate caii în aer liber, rugându-vă să binevolți a dispune.

Comandantul R-tului A.
Lt.-Colonel Corbu

ROMÂNIA

No. 15241

15. VI. 1921

Comandamentul Corpului X
de Armată

Corpul X de Armată
către
R-tul A. Infanterie

Oa urmare la raportul d-voastră No. 6589 din 1. VI. 921 vă rugăm să binevolți a pune în vedere locuitorilor să prezinte oferte de furaie, iar medicul veterinar al județului să viziteze zilnic caii regimentului și să înceteze epidemia.

Comandantul Corpului X de Armată
General Georgescu

ROMÂNIA

No. 7302

17. VI. 921

s. c. l.

R-tul A. Infanterie
către
Corpul X Armată

Urgent

La ordinul D-voastră No. 15241 din 15. VI. 921 am onoare a raporta că locuitorii nu vor să prezinte oferte de furaie din cauza secetei iar medicul veterinar refuză să viziteze caii, fără plată, arătând că nici până astăzi nu i s'a plătit vizitele ce a făcut astă iarnă boilor regimentului, în trăsura de plată.

Starea cailor continuă a fi rea din lipsă de hrană iar în privința căpestreilor și conovățului nu s'a primit până în prezent niciun ordin.

p. Comand. R-tului
Maior Popescu

TELEGRAMĂ

Regimentul A. Infanterie

Prezențați de urgență orice ofertă de furaje prin bună în-
volală spre aprobare.

Comand. Corpului de Armată,
General Georgescu

ROMÂNIA

ș. c. l.

No. 8001 1. VII. 921

Regimentul A. Infanterie

către

Corpul X de Armată

La ord. telegrafic No. 652 am onoare a vă înainta
aci alăturat oferta locuitorilor Lungulescu Marin și
Ciuperceanu Vasile cari oferă fân cu prețul de 0,60 per.
kilogram, loco, rugându-vă să binevoiți a decide.

Starea cailor este rea și regimentul n'a primit
niciun ordin relativ la căpestrele și conovățul cerut
prin rapoartele noastre No. 6589 din 1. VI. 921 și No. 7350
din 17. VI. 921.

Comandantul R-tului
Col. Corbu

ROMÂNIA

ș. c. l.

Corpul X Armată

către

R-tul A. Infanterie

Am onoare a vă face cunoscut că nu se aprobă
oferta locuitorilor Lungulescu Marin și Ciuperceanu
Vasile decât pe prețul de 0.15 kgr., predat cazarmă.
Totodată vă invităm a lua măsuri energice pentru vin-
decarea cailor de a căror bună stare sunteți direct
răspunzător.

Comandantul Corpul X Armată,
General Georgescu

ROMÂNIA

ș. c. l.

No. 8301 15. VII. 921

R-tul A. Infanterie

către

Corpul X de Armată

Am onoare a Vă înainta alăturatele compturi în
valoare de 2275 lei costul a șalzei căpestre și 50 m.
frânghie groasă pentru conovăț cerute prin rapoartele
noastre No. . . . și No. . . . din . . . și din . . . rugân-
du-vă să binevoiți a le aproba.

p. Comand. R-tului,
Maior Popescu

ROMÂNIA

S. c. I.

No. 705

Corpul de Armată

către

Medicul Veterinar Col. Bouleanu Titus

confidențial

Din ordinul d-lui Comandant al Corpului X de Armată vă veți transporta la R-tul Infanterie, veți inspecta starea cailor și veți raporta în scris d-lui General rezultatul inspecției d-voastră.

d. o.

Şef de Stat-Major,
Colonel Ionescu

No. 21.000

20. VIII. 921

Corpul X Armată

Serviciul Intendenței

către

Regimentul A. Infanterie

La raportul dv. No. 8301 am onoare a vă face cunoscut că nu se aprobă compturile ce ați prezentat în valoare de 2275 lei pentru cumpărare de conovăț și de căpestre de oarece ord. M. de R.. No. 13.254 comunicat cu ord. No. 13.529 al C. de A. prevede clar a nu se mai cumpăra niciun ingredient fără autorizațiune prealabilă.

Această sumă va fi trecută la releveul d-voastră urmând să vi se rețină din soldă.

p. Comand. Corp. de Armată

d. o.

Intendant, Colonel Măcelaru

Medic Veterinar, Col. Bouleanu

către

D-l General Georgescu

Comand. Corpului X Armată

Am onoare a vă raporta că transportându-mă la reg. A. Infanterie am constatat că soldații Bărbosu Ilie, Pletosu Matei și Lungu Tănase îngrijesc de șasesprezece cai și sunt toți bolnavi de răe, suferind și de hrană insuficientă.

Din lipsă de căpestre și conovăț sunt într'o mizerie completă, fără grajd de izolare, pentru care cu onoare vă rog să binevoiți a decide.

Medic Veterinar,

Colonel Bouleanu

EPILOG

ROMÂNIA

No. 807

ș. c. I.

Comand. Corp. X Armată

către

Lt.-Colonel Corbu

Comand R-tului A. Infanterie

confidențialpersonal

De oarece la inspecția Medicului Veterinar Col. Bouleanu Titus ați prezentat caii slabi și bolnavi de răe vă pedepesc cu 15 zile închisoare pentru totală nepăsare și neglijență în îngrijirea cailor.

Comand. Corpului de Armată,
General Georgescu

GH. BRĂESCU.

COANA MOAȘA ¹⁾

În infirmerie zilele erau uneori lungi, neocupate, liniștite. Cucoana Moașa umbla prin oraș după treburile ei sau da mereu în cărți povestindu-și romanul vieții. Laura împletea nesfârșit lâna moale pentru soldați. Când nu știa să se mai descurce cu împletitura, trecea la restaurantul pustiu și el unde patroana, o femeie distinsă cu părul alb, îi arăta cu răbdare și plăcere.

Cucoana Moașa era mai puțin pricepută la cusătură de orice fel, în schimb avea darul povestirii pitorești. Romanțioasă din fire, adăoga la slăbul roman omenesc o invenție bogată. Cuvântului vici îi unea gestul viol și puteai asista la pantomima viu colorată a unor senzaționale foiletoane.

Firește, cucoana Moașa nu se măritase banal dela casa ei — lucru foarte de crezut, când o cunoșteai. — Dar nu era vorba de vre-o fugă sau de vre-o cununie de voie, de nevoie. Fuseserăpătită!... Nu o răpire simplă! Dela acest punct îndoelnic al adevărului treceai la fantasticul galop al celor mai neînchipuite aventuri.

Tot așa adulterul — cel d'întâi — avea peripectivă înfloritoare. Le vedeai trecându-ți pe dinaintea ochilor într-o dramatică reproducție așa de impetuoasă încât nu da pas ridicolului să te redestepte din ameteala sugestiei. Pe când te legănai în melodia lirică a unui capitol de amor sublim și cucoana Moașa cu cărțile întinse alături sta pe marginea patului cu mâinile pe sâni și ochii la cer, tresăreal speriat deodată. Pe scândurile bine frecate ale infirmeriei, cucoana Moașa ingenunchi, cu părul într-o secundă despletit, juca în același timp trei roluri: amantul, bărbatul, femeea!

¹⁾ Ca și *Balaurul, Iadul, Apocalipsul*, fragment dintr'un volum de războiu.

Glasul implora, blestema, amenința, plângea. Auzai sgomotul de uși sdrobite, de geamuri sparte; stai suspendat pe margini de balcoane; victima cu brațele învinețite, târâtă de pletele negre se sbătea dureros până când leșina sdrobită.

Teatrul acesta te zăpăcea, te distra, te enerva. Îl urmăreai cu o curiozitate alurită și cu o mică și nedeslușită frică pentru ceea ce era neoblicnuit în demonstrația asta turbulentă, pentru ceea ce acolo în mecanismul acela omenesc trecea dincolo de măsură și de noime.

Dela ast-fel de emoții violente Cucoana Moașa pășia fără tranziție la lucruri de ordine practică. Avea un mare talent pentru a-și procura de ocazie tot necesarul traiului: alimente, locuință, încălzit. Își organizase acum o viață bazată pe starea de război și pe slujba foarte auxiliară pe care o avea în gară.

După felurite intervenții la care nimeni nu rămăsese fără contribuție, ocupa două odăițe în chiar cuprinsul stației. O căsuță mică de cărămidă aparentă la câți-va metri de corpul principal al clădirii de gară.

La ferestre erau flori multe și între glastre apărea uneori obrazul palid al fetei Cucoanei Moașa, o floare firavă care părea, prin orice gest și gând, a se uimi de a fi germinat acolo.

Între copilă și mama ei era o deosebire totală: grăsuță și chiar cam greoaie, brună, frumoasă, sanguină, cu ochi negri languroși, isteată și activă, îndrăzneată și cam vulgară, energică până la bruschetă, Cucoana Moașa era o femeie și jumătate.

Anemică până la istovire, grațioasă fără de nici o frumusețe afară de blândete și timiditate, blondă cu ochii cenușii, tăcută, smerită ca toți copiii sperioși, melancolică cu gânduri și poezie tristă de cimitir, fata părea a fi unicul vis curat, unica picătură de pace și cumințenie din trupul Cucoanei Moașe, scăpată din furnalul simțirilor ei aprinse și refugiată într'un copil bolnav și trist.

Cucoana Moașa o iubea capricios, cu dispreț, cu un fel de rușine pentru opera aceea lingavă, cu un regret brutal că nu-i seamănă și cu accese dezordonate de pasiune maternă.

Dar ceea ce era grandios erau visele patriotice ale Cucoanei Moașe, provenite din incontestabilele raporturi ale nervilor ei abuciumați cu misterele tenebroase ale naturii. Nu era firul subțire care ține pe om legat de natură și din când în când dă simțirei lui spiritualizate un semn nedeslușit, o înflorare magnetică alegei universale. Era o descărcare electrică cu fulgere, cu tunete și trăsnete din care primea revelațiuni bizare.

Erau diminețe când te primea cu ochii cavernoși și îți spunea sigur și posomorât apropierea unei nenorociri. Vizionile erau mai dese încă decât visele. Aveau aspecte fantastice din care tu biet muritor chiar dacă aveai ceva calitate de tălmăcire nu ai fi putut deosebi nimic, dar care pentru ea aveau corespondențe stranii și precise.

Credința în propria ei putere vizionară era sinceră și activă. Își conducea viața, își reglementa programul, după ea.

În existența ei trecută se mutase dintr'un oraș în altul, vânduse sau cumpăraseră după aceste indemnuri limpezi ale destinelor și acum întreprindea proiecte sau lua măsuri împotriva catastrofelor după semnele astea generoase.

Ast-fel anunțase pare-se printr'un vis foarte obscur pentru neofiti, catastrofa dela Tartucaia, și printr'o altă viziune prima cucurire a Ardealului. Tot așa, într'o zi din atâtea ale refugului, Laura o văzu îmbarcându-și într'un vagon patul, soba de fier, lăzi, provizii, pisica, colivia și fata, într'o grabă nebună, prevăzând invazia funestă a inamicului și dezastrele asediului.

În vâlva nespusă a unei decizii subite, gospodăria ei, destul de completă, alcătuită ad-hoc și prin rechiziție, se îmbarca în urma unui vis concordant cu o conversație impresionantă avută despre starea de lucruri cu un Locotenent de rezervă, care trecea în misiune spre Moldova, și care, drept consecință a prevederii și indiscreției sale strategice, dobândi la drum o mică familie improvizată.

În mijlocul aceluia mobilier variat, asvârlit în voia accidentată a mutării, asemeni unei odăi sculate din somn, sta Cucoana Moașă în picioare, cu șorțul alb, cu basmaua legată în felul personal cum o purta și fi sta bine.

Cu gesturi largi, cu exclamări sonore, cu recomandări supreme și cu lacrimi adevărate pe obraji, se smulgea de lângă colegii ei iubiți, cuprinzând într'o fierbinte îmbrățișare tot personalul prezent și absent al gărei, orașul, clientele, finii ei numeroși și atâtea suflute de ingeri cu ale căror destine se ocupa inocent și zelos. Părăsea dulcea Valahie, patria ei nenorocită.

Din infirmerie lua, în calitatea ei de funcționară, medicamente, pansamente și ceva ustensile, pe care Laura le văzu plecând cu mare părere de rău, fiindcă le dobândise anevoale dela serviciul aprovizionării sanitare. Mai zări în mormanul de bagaje și donița cea nouă, un mic cadou făcut infirmeriei de Laura.

Dar, mai ales, privi cu regret cum pleacă fetița aceia ca o răsură crescută între lobodă și cucută și gata parcă să se scuture de petale.

Plânsul, țipetele, gesturile Cucoanei Moașe erau tot mai vii pe măsură ce trenul se depărta, până când se mai văzu fălfâind numai o batistă tricoloră.

În panopticul răscolului, cu largă lui privire asupra oamenilor și lucrurilor, cu barierele vieții curenți căzute, Cucoana Moașă, harnică și inimoasă cu bolnavii, generoasă cu toată lumea și plină de patriotism inflăcărat, era desigur o figură originală.

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU.

EU ȘTIU CĂ EȘTI MAI BUNĂ

Eu știu că'n vorba-ți crudă nu-i inima ta toată,
Eu știu că ești mai bună și mai nevinovată,
Și știu că clipa asta ce așa de mult mă doare,
De-ași vrea, o pot preface oricând în sărbătoare.

Eu știu că ai în suflet și vorbe calde, bune,
Ce chiar și-acuma îndată, de-aș vrea tu mi le-ai
[spune;

Și inima de vorba ce-o lasă'ndurerată
Cu mii de brațe'ntinse s'agață însetată.

G. ROTICĂ.

TOAMNA

*Mă uit cum toamna palidă și gravă
S'a 'ntors ca o bătrână credincioasă,
C'e'n orice loc, pe unde-ar trece, lasă
Ceva din respirarea ei bolnavă...*

*Asi cerul sur, pe vremi hambarul sfânt
Cu lună și cu stele clipitoare,
Parcă-i un țol murdar umflat în vânt
Cu sdrențele-i de margini prinse 'n zare.*

*Mă uit cum toamna-a 'mbrobodit frumoșii
Copaci cu-un colț din galbena-i maramă,
Cum vântul în nechezul lui de-aramă
A stins, suflând, amurgurile roșii,
Cum zările se-adună să mă'nchidă,
Și'n toamna-aceasta grea și-apăsătoare
Mă simt un ciot pe care-o crisalidă
Așteaptă primăveri amăgitoare...*

*Mă uit cum munții-și trag peste mijloc
Din ceața sivă brăie cenușii
Și'n toamna care sângeră prin vii
Adorm sub strâmtul zărilor obroc
Ca'n noaptea unet scunde vizunii.*

VLADIMIR STREINU.

PERSONALITATEA ¹⁾

Cartea d-lui Aderca e una din foarte puține cărți care mă pun, cu îndrăzneală, în fața mea și care mă umilesc, în rana pe care izbutesc să mi-o sângere. Când citesc o carte deterministă, toate forțele subterane, copleșite în mine de lectură, se străduiesc — de ce? — să adune toate argumentele care susțin existența unei energii superioare, unui hazard care-și ride de legi, unei libertăți necesare, ca să nu sufocăm; când deschid însă o carte — și nu sunt rare — care susține absurd, împotriva oricărei logici, că suntem liberi, mi se pare atunci că și eu și cartea suntem, o clipă, jucăria unei farse.

Protestez deci împotriva mediului, oricâteori îl întâlnesc, indiferent dacă în Taine, sau în Gherea; țin să protestez și împotriva d-lui Aderca, când aruncă mediul din artist, afară. Suntem și unii și alții victimele unei iluzii dar, dacă d. Aderca se hotărăște pentru cea mai agreabilă, acela de a se crede slobod să-și contemple buricul — sunt prea orgoliosi ca să nu primesc cu bucurie mortificarea celei de-a doua. Nu voim să punem însăși problema mediului sau a personalității ci numai aceea a sensibilității umane, veșnic împărțită în două tabere, cea cu eroarea totalei libertăți și, cea cu eroarea determinismului total.

„Unii au voit să renunțe la pasiuni și să devie zei; ceilalți au voit să renunțe la rațiune și să devie dobitoace“ După ideea asta a lui Pascal, o mie de probleme pe care le punem zilnic se găsesc rezolvite de mult; dar la ce bun să mai te orezi zeu sau dobitoc? Am avut secole, orgoliul de a fi zei; dela Darwin încoace ne-am mângulit cu descendența din animal și, totuși, nimeni nu s'a scirbit; nimeni nu se scirbește încă. În fiecare an, noii descăliători vin și umplu mereu, locurile rămase știrbe, din vechile oști. Bătălia începe când ai crezut-o pe sfârșit și se prelungește, cu rari lipsuri, dealungul istoriei umane, fără putință de pagubă fără putință de câștig. Citește orice carte a lui Felix le Dantec încrederea lui, în determinismul global te inspăimântă. Oitește, mai apoi, dacă vrei să te desguști, cartea de terapeutică morală, L'Hérédó, de o pildă, a lui Leon Daudet. Intre aceste atitudini, repugnante amândouă, rățesc ca Don Juan în infern, vinat de toate umbrele, și sunt mai dinainte sigur că, în fața oricărei atitudini din aceste două, voi fi todeauna de partea celeilalte.

I-ași fi fost recunoscător d-lui Aderca dacă, între aceste două extreme, ar fi putut inventa jocul dificil de gumă al unei atitudini de echilibru, surisul unui scepticism. Dar deoarece d. Aderca ține să fie un fanatic și un credul (Doamne, fără voia lui!), mă voi mulțumi să-l evoc aici, ca protagonist al acestei atitudini, pe Stendhal. Aici, în jocul secret al unei atitudini totdeauna virtos susținute și todeauna delicat lovite, e grația și e surisul lui Stendhal. Ar trebui căutat — ca să nu-l poți descoperi — ca pe acel

¹⁾ F. Aderca: *Personalitatea*, Editura librăriei Socec, Lei 10.

al Giecondiei: numai pentru plăcerea de a căuta. După ce zidărește o teorie a raporturilor dintre dragoste, climă și forme de guvernământ. Stendhal poate adăoga în legătură cu pasiunea poetului Burns pentru Mary Campbell: Observ că Edinburg e pe aceeași latitudine cu Moscova, celace poate deranja puțin sistemul meu, cu climatele. Ah dacă Taine ar fi putut o singură dată observa un fapt măcar, din sumedenia, care-i desmințea, la fiecare pagină, axiomele!

Cartea d-lui Aderca — dealtfel scrisă în anii d-sale mult prea tineri — nu aduce o contribuție nouă în ideile pe care le discutăm. În domeniul ideilor generale d-sa aduce numai un pamflet, prea local (chestiunea Manasse, antisemitismul etc.) și-si fixează adversari (d. A. C. Cuza și „Naționalitatea în artă”) cu cari bătălia chiar când e câștigată nu se schimbă nimic. Celace aduce d. Aderca e numai un document prețios, pentru cetitorul care vrea să-l cunoască și pe autorul, ascuns ironic, după carte; celace aduce, e un certificat că a recrutat în lumea cărților și că a fost (prin ce ciudat destin?) repartizat printre metafizicieni.

D-l Aderca nu vorbește, în fapt, de „personalitate” (un cuvânt care se maniază greu, de când l-a inventat Ribot) ci de o singură personalitate, acela a omului excepțional.

D-l Aderca a văzut — celace era lesne de văzut — că omul de geniu se deosebește atât de cel normal, și spintecă într'atît o diferență — că e legitim să i se bânuiască o forță în plus, o forță diferită: s'o numim, cu dânsul, *supra-energie*. Trăim printre lucruri ca prin atâtea mistere, toate insolubile și, totuși, reușim să ne mirăm de cel mai simplu: creația estetică. Actele noastre nu se pot desfășura decât în timp, obiectele în spațiu și creația de artă cere și ea, ca să se desfășure, o dimensiune: iluzia libertății.

În omul de geniu, printr'un ciudat concurs de împrejurări fiziologice, o sumedenie de forțe chimice sunt întoarse din calea lor, pentru fabricația lumii morale — este aceasta altceva decât un fenomen de fiziologie? Dacă idioția e funcția unei fiziologii decăzute, geniul, care e un plus, nu poate fi funcțiunea unei fiziologii superioare? Dar din care punct de vedere, vom putea judeca și decide? În biologie, nu există un criteriu care să construiască ierarhii, după cum organisme fabrică — pentru ce uz? — mai multă, sau mai puțină conștiință.

B. FUNDOIANU.

MORTII

Când morții 'ntinși stau țepeni
În giulgiuri de păcate,
În atmosfera rece și tristă din odae,
Stau ultimii prieteni,
Făcliile aprinse
Care privesc în taină cu gene ce clișesc....

Și-atuncea, în tăcere, se-aude cum răsună
Încet, din depărtări,
Un glas de rugăciune,
Un glas care îngână
O rugă pentru pacea a celor ce-au murit....

Și, morții stând întinși în giulgiuri de păcate,
Cu pleoape zăvorite de 'ntuneric,
Ascultă în tăcere făcliile ce ard,
Ascultă în tăcere cum glasul lor de ceară
Tot scuipă-un vis satanic,
Baijocură amară a rușii îngânate....

Și-atuncea, morții 'ntinși
În giulgiuri de păcate,
Revăd ca prin minune
Întreaga lor viață....

Și, auzind cum răd
Făcliile de ceară,
Ei simt-deodată 'n suflet
O teamă ne 'nțeleasă,
Și-ascultă remușcarea
Cum fâlfâie 'n făclii,
Cum fâlfâie 'n odae,
Cum fâlfâie 'n tăcere....

ALEXANDRU BILCIURESCU.

VIRGINIA TOMESCU-SCROCCO și VICTOR de VEYSY

D-na Virginia Tomescu-Scrocco expune în două săli ale Atheniului roadele unei munci de doi ani sub soarele Italiei. Sânt de văzut acolo tot felul de influențe, dela carnația admirabil de transparentă din pastelurile vestitului Besnard și până la frenetica beție de culori a unor secesioniști cărora desenul li-i ca desăvârșire necunoscut. Expozanta dela Atheniul vede sub cerul sudului orbitoare efecte de lumină și le dibue realizarea cu trucări effine atunci când paleta cea atât de bogată devine încă nepuțincoasă. Numai astfel se explică de ce d-sa întrebunțează un soi de pointillism mai peste tot locul unde are nevoie de vaporizat culoarea, și hașuri unde vrea să dea rotunjimea unor forme. Un tablou tratat astfel fragmentar, poate evidenția un relief, decât atunci atmosfera și mai ales armonia tabloului este definitiv sacrificată. Acesta e de altfel un defect fundamental al d-nei Scrocco. Și-apoi d-sa care trece cu-atâta ușurință dela un nud transparent și cald la un boschet de culoare crudă și rece și asta în cuprinsul aceleiași lucrări, nu mai poate avea pretenția că urmărește armonizare. Nu riscăm chiar afirmând că personalitatea d-nei Tomescu-Scrocco trebuie căutată în primul rând în reliefaarea unui punct central prin desarmonia lui cu restul lucrării. Acestea toate sânt relative doar la culoarea d-sale. În desen expozaanta pare a fi mult prea chibzuită. Rotunjimea formelor, grația cam prea afectată a unor atitudini obișnuite în artă și lipsa totală de expresivitate ne-o duce într'un cald academism, din care beția coloristică n-o poate salva. Cu toată violența luminii, lucrările d-nei Scrocco n'au viață și carnația așa de transparentă și caldă a unora dintre nuduri nu pare altceva decât o coajă goală infierbântată și nici decum o carne sub care să circule un sânge și să tresară un nerv. Că d-na Tomescu-Scrocco arată în general o egalitate a felului de a lucra nu-i altceva decât dovada că d-sa a ajuns să-și facă o manieră de meșteșug cum foarte de vreme ajung să și-o facă mai toți acei ce, închistându-se în formă, se închistează definitiv și în fond. Dar un astfel de convenționalism în tratament, — căci convenționalism este — nu e acea atitudine, acel fel de a vedea care-i de cerut veritabilelor puteri creatoare ci-l mai de grabă un paravan adesea foarte bine șlefuit, în dosul cărui marele public trebuie să înțeleagă că e nepoliticos de a cerceta.

La Maison d'Art d. Victor de Veysy care-și pune titlul „de l'académie anglaise” (de ce nu „of the english academie”) expune o serie de îngâmfate naivități, dulcele ca tonalitate, greșite ca desen și inexistente ca artă.

Acel vestit: „bon pour l'orient” l'a aruncat și pe d-sa în capitala țării românești unde a crezut că va găsi un public imbecil în stare să înghită cu deliciozitate ori și ce nimicuri dacă poartă pe ele pecetea pusă de cetatea luminii, „originale după desenele publicate în Figaro și Le rire?” Farsa d-voastră, d-le de Veysy nu are decât scuza faptului că sânteți strein.

VICTOR ION POPA.

CRONICA DRAMATICA

TEATRUL NAȚIONAL

A DOUA TINEREȚE de M. SORBUL

O piesă care a căzut — vorbim despre opinia unanimă a criticilor dramaticei și a pasionaților de teatru. Nimeni n'a avut curajul sau n'a crezut că este ceva bun de remarcă în piesa cea nouă a autorului „Patimei Roșii”. Copleșită de atacuri sau de laude injurioase („A doua tinerețe” e un spectacol foarte onorabil” — s'a scris în *Vittorul*) noua lucrare dramatică a d-lui Sorbul e sortită să intre în istoria teatrului românesc și a carierei d-lui Sorbul ca o pildă strălucitoare de negativă desăvârșire.

Când vor apare aceste rânduri piesa domnului Sorbul va fi fost scoasă de pe afiș; toate opiniile — chiar și cele mai întârziate — vor fi fost rostite; ne bucurăm de întâmplarea că însuși directorul acestei publicațiuni și-a spus cuvântul și nu va fi în nici o măsură complice la credința noastră.

„A doua tinerețe” e slabă! Faptul nu poate fi negat și nici o estetică din lume — deși d. Sorbul are o repulsiune fizică pentru cerebralitate — n'ar putea găsi celor doi amanți întârziați o cameră mobilată în admirația cuiva. Nu că problema a mai fost adusă pe scenă și rezolvată într'un fel sau altul de câți-va scriitori — nu știu, zău, de câteori pe secol se pot aduce în teatru probleme noi!.. — ci însăși punerea în scenă a acelei înfloriri de toamnă a măceșului nostru instinctual, e neîndestulătoare.

Nu voim să aruncăm nici un vâl asupra crudului adevăr: piesa a căzut, cu toată notorietatea dramatică a autorului, și a căzut pe drept. Publicul și esteteii români au fost, în sfârșit, în paguba d-lui Sorbul, de acord!

Au mai rămas totuși câteva lucruri de spus — și nu din cele mai neînsemnate.

Nu trebuie să se uite că anul acesta n'a fost spectacol în cari actorii să fi fost mai ne la locul lor ca în „A doua Tinerețe”.

Ar fi schimbat oare acest lucru ceva din nevaloarea piesei? Desigur că nu. Dar s'ar fi putut vedea mai ușor și mai limpede acest adevăr, că „A doua tinerețe” nu este mai rea decât toate

piesele originale ale acestui an... E în serie — și dacă stagiunea nu s'ar prelungi: ar fi fost o încheiere firească a unei mediocre literaturi dramatice patronate de stat.

Apoi ar fi urmat cellalt adevăr, acesta mult mai de seamă: s'ar fi înțeles că zgomotoasa cădere a piesei d-lui Sorbul, se datorește însuși d-lui Sorbul. Fără a fi fost rostită anume, această idee plutea în minte: cum de a putut autorul „Patimei Roșii” să scrie „A doua tinerețe”?...

Da, cum s'a putut întâmpla acest lucru?...

E un mister ușor de luminat, și o vom face poate odată.

Deocamdată ne grăbim a spune: domnul Sorbul este încă prin firea sa, unul dintre puținii scriitori realmente dramaticei pe care, de la moartea lui Carageale și Ronetti Roman, îi are literatura românească. E exclusiv al dramei, și încă al dramei instinctuale care degenerază foarte ușor, tocmai prin adâncimea ei umană, în senzational și în cinematograf. Scriitorii noștri dramaticei de azi descind toți, care dela nuvelă, care de la poezie, ba unii de-a dreptul de la revistele grădinelor de vară. Omul care a scris odată „Săracul Popa” (un act surprinzător deși foarte puțin cunoscut), „Patima Roșie” (care are o tensiune dramatică extraordinară, cu toată inexistența limbii și mai cu seamă a personajilor!), poate cădea în toate „Prăpastiile” căci el va mai scrie „Dezerterul”; se poate înămoli în „A doua tinerețe”, tipătul adânc omenesc e tot în pieptul lui!...

Să desvăluim „misterul”, să-l arătăm autorului nenorocos cum ar face spre a fi ocolit de neplăcerile zilelor de ieri?...

Ar fi nefolositor: nu știm dacă d. Sorbul va avea curiozitatea să citească aceste rânduri, și pentru noi ceștilalți, care n'avem talentul special al d-lui Sorbul, e fără interes.

TEATRUL REGINA MARIA

BEȚIA, 8 tablouri de Strindberg

Teatrul Regina Maria, reînsuflețit de Karlheinz Martin, regisorul atât de pregătit pentru transpunerile de artă (adevărată pasiune — dacă putem spune astfel — metafizică) nu mai e ceea ce cheamă „teatru”: e o academie dramatică. Ascultătorul din locul lui, tiranul, e silit să asculte, să vadă și — pe cât e posibil — să gândească. Bunul lui plac și mica lui senzație nu mai fac lege.

„Beția” lui Strindberg este pierderea conștiinței unui autor dramatic — rupt din el însuși de noi condițiuni de viață și de fascinația unei femei diabolice. E o operă care premerge „Pelicanului” — atât de sobru, atât de vibrant în viziunea lui comprimată. În „Beția” sunt încă urme profunde de teatru „burghez”. Temelia o alcătuiește o idee foarte ordinară (să nu ne înșelăm ne-

vasta) — Strindberg trăiește însă prin stucliul celor două suflete pe care le apasă și le descompune *ideia conștiinței lor*, mai mult decât crimele materiale posibile. Imbinarea acestor două elemente e mascată de un meșteșug psihologic teatral, de care autorii francezi la modă n'au avut niciodată nevoie. E adevărat, „beția” nu e fundamentală: femeia diabolică și bărbatul se trezesc — dar în ultimul act se aud olopotele mici ale unei biserică catolice...

E începutul imperiului mistic.

Interpretarea a fost salvată (ca și în *Nja*, de altfel) numai de arta regisorului. D-na Macri-Eftimiu are inegalități între cari distanțele sunt prea mari.

Ne reamintim pe Dida Solomon, din *Iulia* lui Strindberg, și figura, jocul ei devin o obsesie.

Tony Bulandra a luptat nu numai cu mediocritatea ansamblului, dar și cu el însuși: s'a întrecut! Teatrul lui e pe umerii lui.

F. ADERCA.

INSEMNARI LITERARE

Novela *Mache* publicată în no. 29 este a d-lui I. Dragoslav, și nu a d-lui Vladimir Streinu cum a fost semnată din eroare.

Flacăra. — Revista *Flacăra* se ocupă aproape în fiecare număr de literatura *Sburătorului*, nu numai cu severitate, ci și cu un exces de intenții polemice. Cum n'am răspuns până acum și nu vom răspunde nici de acum înainte acestei inutile perseverenței, credem necesar să ne explicăm prin câteva cuvinte refuzul nostru principal. Conduasă odinioară de alți oameni, *Flacăra* a fost lăsată de d. Banu pe seama unor tineri, care au dus-o în câteva luni la starea în care se află azi. Am compara-o cu *Universul literar*; mi-e teamă însă că se va supăra această venerabilă foaie populară, ce-și îndeplinește fără ipocrizie menirea. Publicând ceea ce publică în corpul

revistei, nu-l mai recunoaștem *Flacăra* pretenția de a fi literară, după cum nu recunoaștem vre-o autoritate aprecierilor anonime sau pseudonime dela urma revistei. Îndărătul lor se ascund tineri cu totul începători sau condamnați să rămână mereu începători. Lipsite nu numai de o orientare mai generală ci și de seriozitate, și chiar de o elementară conștiință profesională, care, singură, dă noțiunea proporțiilor, păreriile acestor tineri, imoderate și necuviincioase, nu pot fi privite decât ce niște documente ale vremii, pe care indulgența d-lui Banu le tolerează în *Flacăra* epigonilor noștri.

L.

Căsuța lebedei și alte povestiri pentru copii e titlul unui volumaș de curând apărut, al d-nei Sarina Cassvan Pas.

Puțini din scriitorii noștri au dovedit dragoste pentru cei mici. Cărțile se tipăresc rău și materialul servit copilului e neselecționat.

Versurile d-nei El. Farago. — proza d-nei Lucia Mantu, cărțile d-lui Florian Cristescu, Dulfu, ș. a. sunt totuși o dovadă că se pot scrie lucruri de folos pentru copii. Deasemenea schița d-rei Sanda Movilă „Pata de umbră”, — arată o adâncă observare și o delicată înțelegere a sufletului lor.

Cartea d-nei Cassvan-Pas ne bucură. Atât „*Căsuța lebedei*” cât și celelalte povestiri sunt scrise într-o limbă potrivită inteligenței celor cărora se adresează.

„*Cine sapă groapa altuia*”, „*Povestea unui fluturaș*”, și „*Corde-luța albastră*” cu care se sfârșește volumul, sunt schițe care ne îndrituiesc să așteptăm și alte lucrări în același gen.

G. S.

Unde dai și unde... — Dacă ne permitem uneori în aceste notițe să surprindem ignoranța și s'o fim, — o facem dintr-o plăcere, întrucât poate, dar cu siguranță inofensivă. Nu voim răul nimănui. Cunoscând lipsa de finețe a contemporanilor, complicatele ironii ale d-lui Struțeanu ne producneau, de pildă, oarecare neliniștire. Ne temeam de represaliile ziarului la care d-sa scrie, și ale d-lui M. Dragomirescu, căruia trebuia să-i prezinte din nou teza de doctorat asupra lui Caragiale, refuzată până acum de mai multe ori. În privința ziarului, ne exageram, firește, scrupulele: niciun director de ziar nu se interesează de literatura foiletonului său. Numai în privința d-lui Dragomirescu ar fi putut fi temeri mai legitime. Suntem totuși informați că notițele noastre nu numai că nu i-au fost fatale d-lui Struțeanu, dar au avut chiar efectul cel mai salutar asupra carierei sale. Acordându-i lui Caragiale paternitatea *Legei progresului*, teza d-lui Struțeanu a devenit, deodată, printr'un amabil paradox, acceptabilă.

Pentru ca lucrul să nu pară totuși neverosimil, îl vom explica. Neacordând probabil decât o genialitate relativă d-lui M. Sorbul, și recunoscându-i cu două originalități mai puțin d-lui Talaz, d. Struțeanu

își manifestase oarecum velleități de independență critică. În sufletul lui dogmatic, d. Dragomirescu avea deci îndoieli asupra ortodoxiei asistentului său. Dovedind identitatea rezultatelor metodelor științifice la ambii critici, notițele noastre au reconciliat însă pe magistrul cu discipolul său. În acest chip fericit paradoxal, am contribuit și noi destul de eficace la o carieră și, probabil, la îmbogățirea literaturii române cu o considerabilă operă de critică științifică, în care nu e exclus ca tânărul Ion Bazacliu, elev delaticeul din Râmnicu-Vâlcea, să facă descoperiri interesante.

L.

Șovăiri de Andrei Braniște. —

Un volum ce conține câteva noduri sufletești — surprinse în punctul lor maxim de încordare — dintre care pe unele autorul le desleagă până la respirare, iar pe altele, mai puțin abil, le tale brusc prin câteva sfârșit neașteptat (*În cumpănă*). D. Andrei Braniște este un realist care știe să tragă cortina peste spectacolul vieții atunci când trebuie (Pas însemnat dela „*Suflet de Femeie*”); suggeră, nu insistă. Adulterul este privit în consecințele lui tragice, ceea ce face pe autor să pună totdeauna revolverul în saltarul unei mese. Acestea despre schiță. În nuvelă d. Braniște este și mai puțin sigur. Prin titlul uniciei nuvele — împrumutat întregului volum — d-sa își servește singur formula de caracterizare. Elementul epic este neglijat stăruit, iar conturul personagiilor difuzat în neprecizia inconsecvenței. Frământare sufletească violentă nu înseamnă desmînșire; când harța lăuntrică ajunge până aci trebuie de presupus dezechilibrul: plensnirea sufletului într-o clipă de tensiune maximă. Dar Alina a fost cu totul altceva în intenția autorului. Ceea ce face totuși ca volumul d-lui Andrei Braniște să se mențină oarecum, este stilul precis și adecuat sbuciumului intern prin nevrozitate...

V.

EDITURA „ANCORA“ ALCALAY & CALAPATEANU

BUCUREȘTI — No. 4, STRADA SMÂRDAN No. 4

A APARUT:

DOMNUL DEPUTAT

**ROMAN ISTORIC ȘI DE MORAVURI, CU EPISOADE
DIN SÂNGEROASA EPOCĂ A RĂSCOALEI
PLUGARILOR (1907)**

de V. DEMETRIUS

**AUTORUL CUNOSCUTELOR ROMANE: ORAȘUL BUCĂRIEI,
DOMNUL COLONEL, TINEREȚEA CASANDREI
ȘI PĂCATUL RABINULUI**

Deputatul și moșierul Marin Voiculescu la me-
dic. — Indurerat și îndrăgostit. — Antisemitism
în Moldova. — Inceputurile răsvrătirii țărănești. —
Intinderea și grozăvia răscoalei. — Aleșii națiu-
nii la Caffé Chantant. — O răsbunare fioroasă. —
Poreclita „Pițigoiul“, de 16 ani. — Cioeniri între
armată și răsculați. — Sdrobirea fără milă a
revoluției. — Voiculescu părăsit de nevastă. —
Urmărirea presupușilor „Instigători“. — Nuntă,
afaceri și amor. — Liniște de cimitir, la țară.

LEI 20. —

De vânzare la toate librăriile din capitală și provincie

Tit.

REVISTA TRANSILVANIEI
SIBIU

SOCIETATE ANONIMĂ CAPITAL LEI 50.000.000

♦ 41, STRADA LIPSCANI, 41 ♦

Sedinta: BUCUREȘTI — Str. Lipscani, 22 și Căminul Victoriei, 118

În țară: Ploiești, Buzău, Galați, Brăila, Focșani, Constanța,
Temișoara, Brașov, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Oradea-Mare,
Arad, Târgul-Mureș, Râmnicul-Sărat, Pitești, Craiova,
Turnu-Severin, Târgoviște, Botoșani.

Cel mai bine asortat cu ultimele nouăzeci pentru sezon

Atelier de Croitorie de primul rang pentru Dama și Domni

♦♦♦ Prețuri mai ieftine ca oriunde ♦♦♦

S'a deschis Centrala

MARILOR MAGAZINE

LA PALATUL NOUȚĂȚILOR

STRADA PARIS, No. 10

Succursale: Oradea-Mare, Lugoj

MĂȚĂSURI :: LENA-

JURI :: PÂNZETURI

ARTICOLE de MARIAJ

: GALANTERIE :

Mare Raion de

FURNITURI de MODE

INCĂLȚĂMINTE, etc.

Prețurile excepționale

: Gustări delicioase :

produse ale

BONBONERIEI ::

:: RENAISSANCE

care se găsește în detalii la

COFETĂRIA RENAISSANCE

STRADA PARIS, 10

și la toate succursalele

MISSIR

DIN ȚARĂ

— Ea Gros la Fabrica

STR. POPA-TATU, 46